

Bijlage 1

Chronologie impact coronacrisis op de cultuursector en het beleid

Landelijk

Het Coronavirus is begin maart 2020 als een bom ingeslagen in de Nederlandse samenleving en economie. De cultuursector wordt naast de luchtvaart, de reisbranche en de horeca het zwaarst getroffen. Op 12 maart kondigt het kabinet een *lockdown* aan; vanwege coronamaatregelen moesten de theaters, musea, bioscopen en andere culturele instellingen sluiten. Gezelschappen en makers hebben kosten gemaakt voor concerten en uitvoeringen, maar zien hun inkomsten slinken tot nul.

De vraag is op dat moment of zij nog wel kunnen investeren in nieuwe producties en programma's voor het seizoen september 2020 - mei 2021. Veel uitvoeringen en presentaties in de programmering van theaters en musea worden uiteindelijk geannuleerd of verplaatst naar 2021 in afwachting van herstel.

Na de *lockdown* wordt een landelijke Taskforce voor de culturele en creatieve sector opgericht. Die beschrijft in samenspraak met de aangesloten brancheorganisaties, de politiek, bestuurders en overheden de sectorspecifieke problematiek, inventariseert de financiële schade op de korte en lange termijn, en ontwikkelt voorstellen voor de ondersteuning van de cultuursector.

Drie maanden later, op 1 juni 2020, kan de cultuursector weer voorzichtig herstarten. Musea en theaters gaan weer open maar onder strikte voorwaarden van het RIVM zoals de anderhalve meter afstand tussen medewerkers en bezoekers. Kunstenaars, makers en gezelschappen gaan weer produceren en uitvoeren. Op 13 oktober 2020 volgt een door het kabinet afgekondigde gedeeltelijke *lockdown*. Eind oktober wordt het land verrast door een tweede golf van besmettingen en ziekenhuisopnames en is het kabinet opnieuw genoodzaakt de cultuursector geheel af te sluiten. Op 17 november 2020 besluit het kabinet tot een voorzichtige opening: musea, theaters en bioscopen mogen maximaal 30 bezoekers ontvangen. Verder blijft de horeca dicht en zijn er geen evenementen. Het kabinet hoopt dat in het voorjaar 2021 door grootschalige vaccinatie, betere medicijnen en nog meer testen en traceren de samenleving meer lucht krijgt en het gewone leven in de loop van het jaar kan hervatten. Maar het resultaat is nog allerminst zeker.

De impact van het virus op de cultuursector en zijn publiek is uitzonderlijk groot. De noodzaak van financiële ondersteuning door de overheid is onoverkomelijk. Deze werd na een aarzelende start gelukkig ook geboden. Het Rijk ontwikkelt generieke en specifieke steunpakketten voor de culturele en creatieve sector. De gemeente Rotterdam maakt in juli 2020 bekend dat er een noodfonds komt voor sport en cultuur.

De cultuursector is na de bezuinigingen in 2013 ten gevolge van de financiële en economische crisis al hard geraakt. Instellingen en makers toonden ondernemerschap, schroefden hun publieksinkomsten aanzienlijk op en bouwden voorzichtig reserves op. Daarnaast bespaarden ze op de beloning van personeel. Het is een hard gelag dat deze factoren de cultuursector uiteindelijk extra kwetsbaar hebben gemaakt in de coronacrisis. Deze slaat immers een enorme bres in de publieksinkomsten. Daar komt bij dat de arbeidsmarkt in de cultuursector kwetsbaar is omdat er relatief veel zelfstandigen werken. Zij zijn de flexibele schil die extra wordt geraakt.

De coronacrisis treft de cultuursector dus hard. Niet alleen de eigen werkgelegenheid staat op het spel, maar ook die in aanverwante sectoren als de horeca, toeleveranciers, licht en geluid, theatertechniek, beveiliging en infrastructuur.

De landelijke Taskforce Culturele en creatieve sector meldt medio november dat de totale inkomstenderving voor de culturele en creatieve sector tot 1 juli 2021 is beraamd op € 4,5 miljard. Daar staat een totale noodsteun aan cultuur van € 1,6 miljard tegenover.

De landelijke steunmaatregelen stoppen volgens de planning van het kabinet in november medio 2021 en worden in de tussentijd afgebouwd. Tegen die tijd hebben de instellingen alle mogelijke besparingen doorgevoerd en zijn hun reserves uitgeput.

In december heeft het grillige verloop van de crisis tot gevolg dat het kabinet op 14 december 2020 een totale *lockdown* afkondigt die tot 19 januari 2021 duurt. De reden is dat het aantal besmettingen exponentieel groeit. Alle theaters, bioscopen en musea gaan weer dicht. Evenementen konden al een lange tijd niet meer plaatsvinden.

Het aantal besmettingen neemt niet noemenswaardig af en gevreesd wordt voor de gevolgen van mutanten van het Covid-19 virus die zich zeer snel kunnen gaan verspreiden. Op 12 januari 2021 kondigt het kabinet een verlenging van de *lockdown* af tot 10 februari 2021. Op 21 januari 2021 wordt een avondklok afgekondigd voor de periode 23 januari 2021 tot 10 februari 2021. *Fieldlabs* worden opgeschort.

De Taskforce Culturele en creatieve sector bepleit de volgende maatregelen:

- Een Garantiefonds van € 500 miljoen in om o.a. culturele festivals te helpen bij door de pandemie onverzekerbare risico's.
- Een routekaart, waarin er stapsgewijs meer ruimte is voor versoepeling van beperkingen om publiek te ontvangen met publiek binnen anderhalve meter. Er mogen geen vermijdbare belemmeringen of onduidelijkheden ontstaan op de weg terug naar heropening van de sector.
- Een snelle start van testevenementen (Fieldlabs), om kennis te verzamelen over het veilig organiseren van bijeenkomsten in een pandemiegevoelige samenleving.
- Een nieuw generiek steunpakket voor de tweede helft van 2021, mee-ademend met een herstellende economie, en betere inzet van specifieke steunregelingen.
- Een voortvarende verdeling en zorgvuldige toekenning van middelen, die zo snel mogelijk terecht moeten komen waar het nodig is, in het bijzonder voor zelfstandige makers en creatieven (verruiming van de regelingen TOZO en TONK).

Op 21 januari 2021 werd bekend dat er een Garantiefonds komt voor evenementen van € 300 miljoen, in te zetten vanaf 1 juli 2021.

Rotterdam

In maart en april 2020 heeft de afdeling Cultuur van de gemeente de gevolgen van de coronamaatregelen van rijk en gemeente voor de Rotterdamse cultuursector [geïnterpreteerd](#). Doel was om inzicht te krijgen in de verwachte financiële gevolgen van de *lockdown* tot 1 juli 2020. De bevindingen waren aanleiding voor de oprichting van een Noodfonds Sport & Cultuur in aanvulling op voor Rotterdam relevante rijkssteunmaatregelen. Dat zou de sector ademruimte geven tot 1 september 2020.

Begin juli 2020 inventariseerde de gemeente in verband met de versoepeling van de coronamaatregelen het culturele veld opnieuw. Instellingen konden daarin aangeven welke financiële gevolgen zij verwachtten in de periode juli t/m/ december 2020. Daarnaast voerde de gemeente gesprekken met alle cultuurplaninstellingen. Daarin werd teruggekeken op de voorbije maanden, de gevolgen van de maatregelen voor personeel en organisatie, en verwachtingen over de nabije toekomst en de wat langere termijn. Aan de cultuursector verwante niet-gesubsidieerde partijen droegen via de mail bij aan de inventarisatie. De analyse van de input vind u [hier](#). De belangrijkste conclusies zijn:

- Rotterdam beschikt over een veerkrachtige, creatieve, solidaire cultuursector die kansen en mogelijkheden zoekt en benut;
- De Rotterdamse cultuursector heeft het zwaar. Een aanzienlijk deel van de culturele organisaties overleeft het niet zonder blijvende steun of alleen na herstructureringen die leiden tot een vershraling van het aanbod;
- ZZP'ers en andere zelfstandigen zijn verreweg het zwaarst getroffen.

Uit de analyse komen enkele thema's naar voren die mogelijk een alternatieve aanpak uitlokken dan de gebruikelijke, zoals:

- Een andere omgang met het publiek binnen de anderhalve meter afstand binnen en buiten de gebouwen van de instellingen;
- Het belang van online cultuur en de relatie met beleving;
- De ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen;
- De kansen die de coronacrisis biedt voor het vernieuwen van het bestel.

De gemeente heeft in het najaar van 2020 de Denktank New Deal geïnstalleerd. Deze had op 11 november een kick-off.

Het noodfonds van de gemeente voor de cultuursector in 2020 bedraagt ongeveer € 10 miljoen (meerdere tranches). Voor januari t/m april 2021 is € 6 miljoen beschikbaar. Dit bedrag komt van een decentralisatie-uitkering van het rijk. Het rijk stelt € 150 miljoen beschikbaar aan gemeenten voor de ondersteuning van de lokale culturele infrastructuur in 2021, omdat Rijk en gemeenten gezamenlijk de verantwoordelijkheid dragen voor de lokale culturele infrastructuur.